

DEN
FORDØMTE

Til minde om virkelighedens Rham

C. EVYTT

DEN
FORDØMTE
DE FREDLØSE
FØRSTE BOG

Tellerup

De fredløse #1: Den fordømte

© 2025 Tellerup A/S

DK-4180 Sorø

Omslag: Danielle Finster

Sprayed edges: Lene Fagerlund

Kort: Flemming Schmidt

Tryk: Balto Print, Litauen

ISBN: 978-87-588-4488-6

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner,
der har indgået aftale med Copydan,
og kun inden for de i aftalen nævnte rammer.

*Når historien er eviggyldig,
bliver tid og sted ligegyldig.*

❧ DEL 1 ❧

1

„Virker frøken Anna ikke lidt trist i år?“ spurgte Rham henkastet og fulgte pigen med øjnene da hun krydsede gårdspladsen og slog sig ned på køkkentrappen.

Kjartan svarede ikke, men sendte ham et undersøgende blik der snart fik Rham til at se på ham i stedet for på Anna. Broren rystede på hovedet, men Rham kunne ikke afgøre om det var som svar eller reaktion på spørgsmålet.

„Hun har vist ikke noget at være trist over,“ sagde Kjartan endelig, „men det kender jeg en anden der får hvis jeg ser ham glo sådan på storbondens datter igen.“

„Jeg glor overhovedet ikke på hende på nogen bestemt måde,“ forsvarede Rham sig. „Hun er et barn, for pokker. Jeg siger bare hun ser trist ud.“

Rhams blik søgte igen over gårdspladsen til den ranglede skikkelse på køkkentrappen. Egentlig var hun vist kun et par år yngre end han. Tretten? Fjorten år? I den alder var Rham for længst holdt op med at betragte sig selv som et barn, men selv om han forsøgte, *kunne* han ikke se Anna som en ung kvinde.

Så lyste han op i et bredt grin. Sidste år var det kun bøndernes ejendele Kjartan havde advaret mod at vise interesse for. Et klap i nakken fik ham til at anlægge en passende alvorlig mine og atter vende opmærksomheden mod sin storebror.

„I fruens øjne er hun *ikke* et barn,“ advarede Kjartan, „og *du* er en forbandet taterlømmel der skal holde øjnene for dig selv.“

Rham skulede til ham, men sukkede så og nikkede. „I øvrigt er frøken Anna ikke trist,“ trøstede Kjartan. „Hun er bare lidt sær, og det har hun vist altid været.“ Han smilede drillende. „Men det siges jo også at krage søger mage.“

„Der siges sgu så meget,“ mumlede Rham, rejste sig og gik ind i stalden.

Anna betragtede åndsfraværende det tilsyneladende kaos som herskede på gårdspladsen. Det var i slutningen af høsten, og på denne tid af året vrimlede det med folk på Søndergård.

Gårdens karle og piger selvfølgelig, men også et utal af daglejere. Tatere. De kom til egnen sidst på sommeren i farvestrålende husvogne, slog lejr hvor de kunne få lov og søgte arbejde på gårdene. Når høsten var i hus, og deres arbejdskraft ikke længere var efterspurgt, pakkede de lejrene sammen og forsvandt østpå.

Lige nu var der nok at lave. De fleste af markerne var ganske vist høstet, men den lille vej mellem markerne og gården blev stadig flittigt brugt af heste, vogne og svedende mænd der knoklede for at få kornet i hus.

Anna havde netop været ude i de nærmeste marker med mad og drikke til folkene, men nu kunne hun slappe af i skyggen mens pigerne i køkkenet pakkede en kurv til hendes far og brødre.

Ud gennem det åbne vindue bag sig hørte hun sin søster og dennes veninder tale fnisende om mænd, børn og den seneste kjolemode fra byen.

Anna lagde hagen på knæene og sukkede.

I årevis havde den fem år ældre søster, Mirjam, været Annas store forbillede. Så sent som sidste sommer havde Mirjam fortalt Anna og alle andre der gad høre, at hun ville flytte til byen og blive læge. Det syntes Anna, lød spændende. I hendes øjne havde Mirjam været en lysende stjerne. En stjerne der nok skulle sørge for at nå noget i denne verden. Pigernes mor, Inger, havde været knap så begejstret.

„Piger af jeres stand skal ikke have en uddannelse,“ havde hun ofte vrisset når hun hørte døtrenes snak om skolen, lægefaget og alt hvad der var at se og opleve uden for Arnsholt sogn. „I skal bare finde jer en fornuftig mand der kan holde jer med mad og ordentligt tøj.“

Allerede på dette punkt i talen plejede Mirjam at skære ansigter bag morens ryg, så Anna måtte kæmpe for ikke at le. Når Inger var gået, viftede Mirjam heftigt med pegefingern og gentog hele den sidste del af morens tale.

„Se på *mig!*“ sagde hun til Anna der lo så tårerne trillede. „Jeres morfar var Vitaholms mest velhavende købmand. Jeg kunne have giftet mig med grever og baroner, men jeg valgte jeres far og det hårde liv på landet. For jeg kunne se at han var både ærlig og arbejdsom. I skal altid huske på jeres fars kvaliteter og vælg en mand der kan leve op til dem. Hvis det så koster at I får hård hud i hænderne af at hjælpe til på gården, må I tage det med. Så længe gården er jeres.“

Anna smilede svagt ved mindet om alle de sjove timer hun havde tilbragt med Mirjam, men et hvin fra det åbne vindue trak hende tilbage til virkeligheden.

Søsteren var ikke længere som dengang. Nu var hun nitten og skulle snart giftes.

Anna gik ad vejen der førte fra gården til de fjerneste marker. Hun trak en lille vogn med mad og drikkevarer samt to store dunke med vand til hestene. Vandet gjorde vognen så tung at hun måtte lægge hele sin vægt i når hun skulle have den op over bakkerne, men det kunne ikke ødelægge hendes glæde ved turen.

Herude var ro til at samle tankerne, i modsætning til hjemme hvor moren og alle pigerne styrtede kaglende rundt for at gøre alt klar til det store høstbryllup. Mirjams bryllup. Anna havde altid frygtet den dag hvor søsteren flyttede hjemmefra, men det sidste års tid havde Mirjam forandret sig så meget at Anna nu så hendes bryllupsdag som en befrielse.

Hun forstod bare ikke hvorfor Mirjam ville giftes med Finn. Han var nytilflyttet fra byen da de mødte hinanden til høstballet sidste år.

Mirjams hoved havde været fuld af drømme om lægestudiet, men da hun så Finn, skete der et eller andet. I Annas øjne var han som alle de andre unge mænd der bejlede til søsteren, men Mirjam havde forelsket sig hovedkulds i ham.

Finn syntes også godt om Mirjam der var både frodig og venlig, men al den snak om at rejse til byen og blive læge brød han sig ikke om. Dette gjorde han klart allerede til høstballet. Anna havde siddet i et træ over parrets hoveder da de var kommet ind på emnet.

„Jeg beklager, Mirjam,“ havde han sagt og set ned på Mirjam der bare så tilbedende på ham, „men jeg vil ikke have en kone der er læge.“

Mirjam var begyndt at protestere og fortælle om alt det fantastiske hun kunne gøre som læge, men han afbrød inden hun kom rigtigt i gang.

„Forstå mig ret!“ sagde han tydeligt nervøs. „Det er ikke fordi folk vil snakke hvis du bliver læge. Det er jeg såmænd ligeglad med, men jeg har brug for din hjælp på gården til at begynde med. Du må forstå at jeg ikke er så velhavende som dine forældre. Jeg kan arbejde hårdt, så du kommer ikke til at mangle noget, men hvis vi skal have råd til at stifte familie, kan jeg ikke betale lønninger til folk før gården kører bedre end den gør lige nu.“

Han bemærkede åbenbart skuffelsen der bredte sig over Mirjams kønne ansigt, for han kyssede hende på kinden og fortsatte.

„Det er kun lige det første år. Så får jeg råd til hjælp. Og hvordan havde du egentlig tænkt dig at vi skulle få børn hvis du boede i Vitaholm og jeg på Havregården?“

Anna havde siddet i træet og ventet på at Mirjam skulle afslå hans frieri, men det gjorde søsteren ikke. Hun styrtede hen til deres mor og fortalte at hun alligevel ikke ville være læge. Hun ville hellere bo på Havregården, få en masse børn og hjælpe sin mand.

Allerede samme aften blev Mirjam og Finn forlovet.

Anna forstod ikke noget, men pigernes mor var lykkelig.

I ugerne efter overlod hun styringen af gården til sin mand, Einar, der alligevel var færdig med at høste. Selv kørte hun sognet tyndt i sin lille vogn og fortalte alle, at nu var hendes ældste datter endelig kommet til fornuft og satsede på en god og stabil fremtid.

Dagen efter forlovelsen, så snart deres mor var kørt, anlagde Mirjam et bål på gårdspladsen.

Anna fulgte hende tæt i hælene da hun marcherede ind på sit kammer og fandt alle sine lærebøger. Nogle af dem læssede hun i armene på Anna, og resten bar hun selv ud på gårdspladsen. Og hele tiden talte og talte hun om Finn og alle de børn de skulle have.

På gårdspladsen smed hun alle bøgerne i en bunke og kastede dem derefter enkeltvis ind i bålet.

Ilden slikkede først på siderne, men så voksede flammerne og fortærede grådigt alle de kloge ord. Anna stod helt stiv og bare stirrede på bålet.

Hun havde lyst til at skribe til Mirjam at hun skulle lade være. Søsteren elskede jo de bøger og havde arbejdet hårdt for at kunne købe dem. Hvorfor brændte hun dem så? Havde Finn tvunget hende til det? Kunne hun så ikke lade være at gifte sig med ham?

Da Mirjam endelig holdt op med at tale, drejede Anna hovedet mod hende for at se hvorfor hun blev stille. Til sin rædsel så hun tårer sile ned ad søsterens kinder. Rædslen blev til vrede over at Finn tvang sin forlovede til noget der gjorde hende så ondt og var så meningsløst og dumt.

Fuld af harme og omsorg strakte Anna sig for at tørre tårerne væk, men Mirjam skubbede hende fra sig.

„Lad mig dog være, unge!“ snerrede hun. „Jeg var alligevel blevet for gammel til sådan noget pjat.“

Så vendte hun om på hælen og gik ind i huset.

Efter den dag var Mirjam blevet mere og mere umulig og ondskabsfuld, men nu skulle hun giftes, og når hun var rejst, kunne der vel atter blive ro på gården.

Anna vågnede fra sine tanker da et skud flængede middagsstilheden. Hun stod stille og lyttede mens det ekkoede over markerne. Et gys af væmmelse krøb op ad ryggraden, og hun skuttede sig i sommervarmen. Så blev ubehaget til vrede. Krybskytter!

I det samme fik hun øje på sin far og brødre der kom galoperende langs skovbrynet. Anna smed vognstangen og løb så hurtigt hun kunne over stubmarken.

Mændene efterlod hestene ved et stort egetræ og fortsatte i løb ind i skoven. Denne del af Sønderkov tilhørte Annas far, og han slog hårdt ned på krybskytter.

Hun indhentede mændene i en lille lysning hvor de lå på knæ ved krybskyttens bytte. Hun skyndte sig derhen, men var ikke forberedt på synet der mødte hende.

Dyret som mændene knælede ved, var den smukkeste hest Anna nogensinde havde set. Den var hvid som nyfalden sne, og dens man og hale skinnede som sølv. Den var meget mindre og slankere end farens store arbejdsheste, men til gengæld så den umådelig hurtig ud.

Hendes bror flyttede sig en smule, og Anna skreg.

Hestens hoved var smurt ind i blod. Lige bag det ene øje var et rundt hul efter den dræbende kugle, men det var ikke derfra de store mængder blod stammede. Det strømmede fra hestens pande hvor et stykke var hugget ud.

Mændene snurrede rundt ved skriget. Annas ældste bror, Sven, reagerede hurtigt, skovlede hende op i armene og gik væk fra den døde hest. Han satte sig på en træstamme et stykke derfra, dækkede hendes øjne med sin store hånd og vuggede stille

frem og tilbage. Efter en tid stilnede gråden af.

„Sven?“ hikstede hun. „Hvorfor har krybskytten ødelagt hestens hoved?“

Sven vuggede stadig Anna, men standsede for at tørre hendes øjne.

„Det var ikke en almindelig hest,“ forklarede han. „Det var en enhjørning. De har et langt horn i panden der er mere end hele dyrets vægt værd i guld.“

Anna spærrede øjnene op.

„Jeg troede ikke enhjørninger fandtes mere. Jeg troede de var udryddet for længe siden.“

Sven rystede på hovedet.

„Der er stadig nogle få tilbage her i Sønderskov. Far lader dem være fordi han alligevel ikke kan dyrke jorden, og de generer os jo ikke. Vi ser dem faktisk aldrig. Kun spor efter dem. På den anden side er de heller ikke noget værd. De er ikke stærke nok til markarbejde, de kan ikke tæmmes til rideheste, og så stikker de af hele tiden. Kun deres horn er noget værd.“

Anna nikkede, men forstod ikke. Hvordan kunne så smukke dyr være værdiløse?

Inden hun nåede at tænke mere over det, opfangede hun en bevægelse ud af øjenkrogen og drejede hovedet. Så rykkede hun Sven i ærmet og pegede.

Inde mellem træerne stod et kridhvidt hingsteføl og iagttog dem. Det trippede ængsteligt på sine lange, tynde ben, og så vrinskede det så ynkeligt at det skar Anna i hjertet.

„Hun havde et føl,“ udbrød hun.

Hendes far kom hen og stillede sig ved siden af dem.

„En køn, lille krabat,“ sagde han ud i luften, „men den klarer

aldrig vinteren alene. Vi må hellere skyde den så den ikke skal lide.“

„Nej, far!“ skreg Anna og brast igen i gråd. „Det må du ikke. Vi kan tage ham med hjem. Vi har ledige bokse. Jeg skal nok passe ham. Jeg lover det.“

„Anna,“ sukkede faren. „Det kan vi ikke. Enhjørninger trives ikke i fangenskab. Han vil stikke af fra dig.“

Anna trak luft ind for igen at protestere, men lukkede den ud i et skælvende suk. Hun kendte sin far godt nok til at vide at hun intet kunne sige der ville rokke ham. Men nu trådte hendes anden bror, Alfred, hen til dem.

„Lad hende dog prøve, far,“ sagde han stille. „Måske får vi ikke andet end ulykke ud af den, men den kan vel få en chance. Om ikke andet så til efter brylluppet. Det kan umuligt varsle godt for Mirjams ægteskab hvis vi skyder et enhjørningeføl så kort før ceremonien.“

Einar trak på skuldrene, synligt lettet over at kunne udskyde beslutningen.

„Godt, så siger vi det,“ buldrede han, „men jeg vil ikke have problemer med det. Det bliver dit ansvar, Anna, og hvis han ikke kan te sig ordentligt, må han væk.“

Anna udstødte et glædesråb der nær havde skræmt føllet på flugt. Så kastede hun sig om halsen på sin far og kyssede ham glædestrålende.

2

Der var atter ro i stalden. De mange mennesker som var kommet løbende da de vendte hjem med føllet, havde endelig trukket sig tilbage, og i stalden var nu kun Anna og de to unge daglejere, Kjartan og Rham.

Kjartan var ved at tage seletøjet af et par heste, men snart var han færdig og trak dem ud af stalden med et nik til Anna.

Hun sad på kanten af krybben og så ned på føllet. Det stod i det fjerneste hjørne og iagttog hende med vagtsomme øjne; det ene brunt, det andet grønt.

I begyndelsen havde det været en smule fortunlet oven på den ublide medfart det havde fået under indfangningen. Einar havde bundet dets ben sammen, og for at forhindre det i at gå i panik ved synet af alt det ukendte på turen, havde føllet fået en mørk lærredssæk over hovedet.

Det var blevet anbragt i en boks ved siden af en rolig, gammel hoppe, og her havde Einar løst rebene og fjernet sækken.

Føllet var blevet liggende i halmen, og først da han havde forladt boksen, var det kommet på benene og vaklet ind i hjørnet.

Anna lagde sig på krybben og strakte hånden frem mod føllet.

Det reagerede ikke.

Hun lænede sig en smule længere frem og lidt til og lidt til, indtil hun havde strakt sig så langt som hun kunne.

Rham stod i den anden ende af stalden og betragtede hende.

Han havde en næsten uimodståelig lyst til at gå derhen og se på enhjørningen sammen med hende, men han turde ikke. Hvis Kjartan fandt ud af at han havde opsøgt frøken Anna selv samme dag som han havde fået besked på at holde sig væk, ville han sikkert få så mange tæv som kunne ligge på ham. Desuden var Annas far en af de få arbejdsgivere som Rham ikke havde lyst til at provokere.

Ikke fordi herren var en stor mand der højst sandsynlig slog hårdere end Kjartan, men fordi Rham respekterede ham.

Storbonden skelnede aldrig mellem taterne og de hvide, hverken når han skulle vælge folk eller når der var stridigheder folkene imellem. En oplysning som Kjartan havde givet Rham inden han slæbte ham med til gården det første år de var på egnen.

Broren var fire år ældre end Rham og desuden stor af sin alder. Det nærmest lyste ud af ham at her var en ung mand der forstod at tage fat, og da han havde spurgt om arbejde, var han blevet ansat med det samme. Til gengæld havde herren sagt at det måske var bedst hvis Rham ventede et års tid eller to indtil han var blevet ældre og stærkere.

Det var hverken første eller sidste gang at Rham havde fået den besked. I modsætning til sin bror var han lille og mager, men ifølge Kjartan var det ikke hans størrelse der var det virkelige problem. Det var udtrykket i hans øjne.

'Det ville ikke skade hvis du bare en gang imellem prøvede at se ud som om du faktisk var til stede og hørte efter hvad der blev sagt,' plejede Kjartan at sige, og for hver gang han måtte gentage

det, blev stemmen en anelse højere og mere irriteret.

På Søndergård var det dog lykkedes Kjartan at tale så godt for sin lillebror at herren havde spurgt til hans kvalifikationer. Derfra behøvede Rham ingen hjælp. Hans talent var heste, og på det felt stod han ikke tilbage for sin bror.

De havde deres viden fra samme kilde og vidste mere end de fleste om hvordan man behandlede en hest for at få det bedste ud af den. Oveni kendte de en smule til naturmedicin da deres bedstemor var en vaskeægte taterheks. Det sidste havde de dog holdt for sig selv.

Det endte med at herren ansatte Rham på prøve. Det blev hans opgave at gå til hånde både i hestestalden og hos de andre dyr. Da sæsonen var slut, og taterne skulle rejse videre, var herren kommet hen til dem og havde sagt at han håbede at de begge kom tilbage året efter. Det var ikke længere nemt for taterne at få arbejde på gårdene, så næste sommer stod de der igen. Kjartan endnu mere muskuløs end året før. Rham en tomme højere. Herren antog dem med det samme.

Denne sensommer var den tredje i træk som Rham og hans familie tilbragte ved Søndergård, og Rham var begyndt at føle et sjældent tilhørsforhold til gården og dens beboere. Især til frøken Anna.

De to sønner, Sven og Alfred, så Rham ikke meget til. De var for det meste i marken, og når de endelig var hjemme, spiste eller sov de. Rhams kusine, Nadiana, der siden sidste år havde arbejdet i køkkenet i høstperioden, var vist nok lidt forelsket i Alfred, men for Rham var de ikke andet end herrens sønner.

Så kendte han mere til gårdens kvindelige beboere.

Fruen både frygtede og elskede han. Med sin skarpe tunge

og evigt årvågne grå øjne kunne hun få hver eneste af daglejerne til at yde sit bedste. Hvis ikke, skulle hun nok se det, og den formastelige blev taget grundigt i skole.

Samtidig var hun kvinden der gav ham både morgenmad og frokost hver dag og sørgede for at han fik nok at drikke. Og én gang havde hun sendt ham hjem med en hel dagløn midt på dagen fordi en af køerne havde mast ham mod en skillevæg.

Frøken Mirjam holdt Rham sig så vidt muligt fra. Med sit lange, gyldne hår, strålende blå øjne og fyldige barm kunne den unge kvinde ellers fordreje hovedet på de fleste mænd, men siden begyndelsen af denne sæson havde Rham frygtet hende som han vel burde, men også hadet hende.

De første sæsoner havde han ikke tænkt så meget over det. Hun talte aldrig til ham eller de andre daglejere, og på grund af sin storsnudede væremåde kaldte de hende Dronningen. Dog mest i spøg. Først i år havde Rham bemærket at hun var både hidsig og aggressiv, og dét allerede på anden arbejdsdag.

Han var kommet til at stille en kurv med æg på trappen uden for hoveddøren fordi han pludselig skulle hjælpe med en halt hest.

Da frøken Mirjam kort efter kom ud af stuehuset, snublede hun over kurven og faldt ned ad trappen.

Rham var løbet ud for at undskylde, men hun ville ikke høre på ham. I stedet havde hun stukket ham en lussing og derefter sparket ham i enden da han vendte sig bort. Hendes temperament var årsag til frygten.

Hadet skyldtes hendes opførsel over for frøken Anna.

Den mest udbredte holdning var ellers at pigen var temmelig sær, men Rham var dybt fascineret af hende og havde været det, siden de første gang fik øjenkontakt.

Hun var ikke smuk som sin søster, men i hendes grå øjne så han de samme drømme og den samme længsel som han selv følte. Og så var hun venlig.

Selv om hun sjældent talte, smilede hun altid når hun mødte ham og takkede ham hvis han havde gjort noget for hende.

Rham mødte og hjalp hende derfor en smule oftere end tilfældet krævede.

Frøken Mirjam derimod gjorde alt for at såre søsteren. Hele sommeren havde hun været på nakken af hende, skældt og smældet over småting og drillet hende med hendes drengede krop og viltre hår.

Rham havde undret sig over at forældrene ikke gjorde noget, men fandt efterhånden ud af at frøken Mirjam kun var ondskabsfuld når hun mente at hun var alene med Anna.

Rham smilede over Annas anstrengelser for at komme i kontakt med enhjørningen.

I hans øjne var føllet endnu et tegn på hvor fint et menneske hun var. Hun kunne jo ikke vide at føllet mere så hende som fangevogter end redningsmand.

Det var også derfor Rham trippede.

Han ville gerne forklare at enhjørningen ikke brød sig om at være spærret inde.

Imens han iagttog hvordan hun strakte sig længere og længere ind i boksen, kom Mirjam ind i stalden.

Rham bemærkede hende med det samme og prøvede at se ud som om han havde arbejdet hele tiden. Som sædvanlig så hun ikke til hans side, men sneg sig i stedet ned mellem hestene. Rham hævede brynene.

Kvinden standsede ved enhjørningens boks og stod helt stille.

Anna var så optaget af føllet at hun ikke ænsede søsterens tilstedeværelse.

Forsigtigt løftede Mirjam armene, rakte ind over kanten af boksen og skubbede Anna hårdt i ryggen. Med et forskrækket skrig faldt pigen ned i boksen.

Rham kastede høtyven fra sig og løb derhen.

Anna landede i halmen med et hårdt bump og så overrasket op.

Mirjam stak sit lyslokkede hoved over kanten af døren og lo højt.

„Jamen, Anna dog. Hvad laver du derinde? Jeg troede far sagde at du ikke måtte gå derind før kræet var faldet til ro.“

Anna begyndte at rejse sig, men så snart hun bevægede sig, gik føllet i panik. Det sprang ud fra hjørnet og kastede sig mod Annas skulder. Så vendte det rundt og stangede efter hende med sit lille hoved. Hornet i panden var endnu kun en hård knop, men stødet var nok til at vælte Anna om på gulvet igen.

Hun klynkede og gav sig til at kravle væk fra enhjørningen da den atter angreb. Mirjam lo stadig.

„Hvordan vil du komme ud, Anna? Slåen er på min side af døren, og du kan jo ikke nå over.“

„Mirjam, luk mig ud!“ bad Anna og skreg da enhjørningen endnu en gang hamrede panden mod hendes ryg. „Det er ikke sjovt. Det gør ondt.“

Mirjam trak på skuldrene.

„Du ville så gerne have kontakt med den. Det har du nu.“

Anna vendte sig mod føllet da det prustede ophidset. Hun

prøvede at tage fra med hænderne og parere det næste stød, men dyret var meget hurtigere end de føl hun plejede at tumle med. Endnu en gang ramte det hende. Igen på skulderen.

Hun gav sig til at græde. Hun var ikke sikker på om hun var mest bange for føllet der åbenbart ville fordrive hende, eller for søsteren der ikke ville tillade hende at flygte.

Hun opgav kampen imod dem begge og rullede sig sammen mod døren i håb om at føllet ville standse når hun ikke gjorde modstand. Fra hulen mellem knæ og arme hørte hun pludselig et gisp fra Mirjam. En blanding af fornærmelse og forskrækkelse. Så blev døren åbnet, et par hænder greb fat i Anna, og hun blev trukket ud af boksen. Føllet gjorde klar til endnu et angreb, men inden det nåede at fuldføre, blev døren lukket.

Anna sad fortumlet og rystet på det hårde lergulv.

„Hvor vover du at lægge hånd på mig?“ lød Mirjams stemme over hende.

Anna løftede hovedet og så søsteren stå og stirre på en af daglejerne. Mirjam pustede sig op til at skælde voldsomt ud, men drengen sendte hende et blik der fik hende til at tie.

„Hvad laver du?“ råbte han. „Hvor længe ville du have holdt hende derinde? Ved du ikke at enhjørninger bliver ved at angribe indtil fjenden stikker af? Du kunne have dræbt hende.“

Det var tydeligt at Mirjam følte sig forurettet og gerne ville sige noget, men drengens rasende blik skræmte hende.

„Det er jo bare et vanskabt føl,“ sagde hun tvært. „Anna har da tumlet masser af heste større end den.“

Drengen rystede på hovedet, vendte hende ryggen og satte sig på hug over for Anna.

„Er der sket dig noget?“ spurgte han og så hende i øjnene.

Anna rystede på hovedet.

„Ikke rigtig. Han kunne ikke gøre for det ... Han blev bange ... Du må ikke sige det til min far. Så skyder han ham.“

„Du behøver ikke bekymre dig om daglejeren,“ indskød Mirjam og lød nu præcis så ondskabsfuldt selvsikker som altid. „Jeg skal nok sige det.“

Drengen så op på hende.

„Bliver det ikke lidt svært at forklare hvordan frøken Anna kom ind i boksen? Hvis hun selv var gået derind, havde hun ikke kunnet lukke låsen på ydersiden, vel?“

Mirjam rynkede panden og så fra ham til sin søster og tilbage igen. Så fnøs hun, drejede om på hælen og gik.

Drengen vendte sig atter mod Anna der nu sendte ham et strålende smil.

„Tak for hjælpen! Mirjam kan være så ... Det er Rham du hedder, ikke?“

„Jo,“ sagde han tøvende, men gengældte så smilet. „Må jeg se din enhjørning?“

Anna nikkede, kom på benene og kravlede op på boksdøren så hun kunne se over.

Rham klatrede op ved siden af hende og så ned i boksen.

Den lille enhjørning fór stadig rundt og standsede kun af og til for at sparke med bagbenene til væggene. Den store hoppe der stod i boksen ved siden af, bevægede sig uroligt hver gang føllets hove hamrede mod træet. De stod længe på døren og iagttog føllet, men det ville ikke falde til ro.

„Hvorfor gør han sådan?“ spurgte Anna til sidst. „Er det fordi jeg kom til at skræmme ham? Han ser næsten vred ud.“

Rham nikkede.

„Han er *tigan*.“

Anna skævede til ham.

„Hvad betyder det?“

Han sendte hende et overrasket blik, men hoppede så ned fra døren og slog lidt opgivende ud med armene.

„I har vist ikke et ord for det, men det betyder at han aldrig falder til ro. Enhjørninger er ikke beregnet til at være spærret inde. De bliver sindssyge eller dør.“

Fortvivlelse skyllede gennem Anna. Det kunne da ikke være rigtigt at føllet alligevel skulle dø. Hun iagttog Rham for at se om han drillede hende. Eller måske var ude på at lokke enhjørningen fra hende. Hun kendte ham jo næsten ikke, og engang havde hun hørt sine forældre skændes om de mange tater blandt daglejerne.

Moren havde sagt at de hellere skulle finde ordentlig arbejdskraft, for hvis de ikke var på vagt, risikerede de at taterne stjal alt af værdi fra gården. Faren var blevet så vred at det havde skræmt Anna, for han plejede hverken at råbe eller skælde ud.

Hun havde altid følt sig sikker på at faren havde ret. At det kun var dumme mennesker der troede på historierne om at taterne stjal som ravne og nogle gange ofrede småbørn til Djævelen. Men man vidste jo aldrig.

Anna behøvede dog kun at se på Rham for at vide at han talte sandt.

„Jamen, hvad skal jeg så stille op med ham?“ udbrød hun.

„Sæt ham fri!“ svarede Rham næppe hørligt.

Anna stirrede på ham.

„Så dør han jo. Far siger at han aldrig klarer vinteren alene.“

„Sandt nok,“ indrømmede Rham, „men han bliver ikke alene.“

Hvis du sætter ham fri, vil han komme tilbage til dig.“

Annas mistro flammede atter op, og hun rystede kraftigt på hovedet.

„Der må være en anden løsning,“ sagde hun, lidt for skarpt. Rham dukkede sig og trak på skuldrene.

„Det ved jeg ikke. Jeg har aldrig hørt om nogen der prøvede at holde en enhjørning fanget fordi de holdt af den. Jeg har hørt om folk der holdt dem indespærrede for hornets skyld, men de var ligeglade med om de blev sindssyge.“ Han smilede trist. „Jeg skal arbejde, frøken Anna, men tak fordi jeg måtte se ham.“

Anna nikkede, beroliget af at han ikke forsøgte at presse hende.

„Du må meget gerne se til ham,“ sagde hun ud i luften. „Også når jeg ikke er her. Måske kan du få ham til at falde til ro.“

Rham rystede på hovedet da han gik tilbage til sit arbejde, men Anna ænsede det knap. Hun stod atter og stirrede på enhjørningen der stadig rasede mod boksens vægge.

„Tigan,“ mumlede hun. „Hvad skal jeg dog stille op med dig?“

3

„Rham! Nej!“

Den umiskendelige vrede i Kjartans stemme fik Rham til at stivne, for så at smække boksdøren i og hurtigt skyde slåen for. Et øjeblik efter hamrede Tigans små hove mod døren, og Rham sendte den et ulykkeligt blik inden han vendte sig mod sin bror.

„Hvad fanden tror du, du laver?“ knurrede Kjartan. „Har jeg ikke sagt at du skal holde den dør lukket? Hvad ville du have gjort hvis den var stukket af?“ Rham så væk, men ikke hurtigt nok. Kjartans stemme faldt til en vantro hvisken. „Du ville lukke den ud. Er du rigtig klog? Hvorfor tænker du dig aldrig om?“

Rham bed sig i læben. Han *havde* faktisk tænkt sig om, og selv om Kjartan næppe ville tro det, følte Rham sig fuldt ud i stand til at overskue konsekvenserne af sine handlinger. I dette tilfælde at blive straffet for uansvarlighed i bedste fald eller tyveri i værste fald. Sandsynligvis med prygl af herren og helt sikkert med prygl af Kjartan. Den pris var Rham dog villig til at betale for Tigans frihed. Det eneste der hidtil havde afholdt ham fra at slippe enhjørningen løs, var derfor tanken om frøken Annas tårer, og selv nu hvor han ellers *havde* taget beslutningen, følte Rham en skamfuld lettelse over Kjartans indgriben.

„Han bliver vanvittig,“ mumlede Rham. „Han kan ikke tåle at være spærret inde.“

Kjartan lavede himmelvendte øjne, men så blev hans ansigt mildere, han stillede sig ved siden af Rham og så på føllet.

„Jeg ved det,“ sukkede han, „men det er ikke dit ansvar. Du har gjort hvad du ku... hvad der står i din magt, men den tilhører frøken Anna. *Ikke dig.*“

„Man kan ikke eje en enhjørning,“ indvendte Rham, men tav da Kjartans kæbemuskler spændtes.

Kjartan forstod det ikke, men i det mindste forsøgte han at *være* forstående.

„Det er ikke din,“ gentog Kjartan, „og fra i aften behøver du slet ikke tænke mere på den. Vi har fri i morgen på grund af brylluppet, i overmorgen rejser vi, og til næste år er den sikkert ... Til næste år kan du få arbejde på en anden gård. Glem den!“

Rham undgik brorens blik og koncentrerede sig desperat om de temmelig omfattende skader som Tigan havde forårsaget på boksen i løbet af sine få dage i fangenskab.

Den itusparkede vandspand og de løse brædder flød dog ud bag det tåreslør som han nægtede at lade Kjartan se.

„Vi bliver ...“ begyndte Rham hæst og rømmede sig inden han fortsatte. „Vi bliver nok nødt til at flytte ham. Alt det postyr gør Mathilda nervøs.“

Han pegede med tommelfingeren mod krybben i naboboksen hvor den ellers så rolige hoppe for nylig havde gnavet store stykker træ af kanten.

Kjartan sendte ham et sidste blik og gik hen for at se til hoppen. Rham tørrede hurtigt øjnene og fulgte med.

Til Rhams rædsel insisterede Kjartan på at hente hjælp til at flytte enhjørningen, og da han kom tilbage, havde han ikke kun den ene af herrens sønner med, men også begge døtre.

Frøken Annas ansigt var en stivnet maske, men hun forsøgte at smile opmuntrende da Rham slog undskyldende ud med armene.

Rham iagttog hende stjålet mens Kjartan og Annas bror kæmpede med at få føllet indfanget, forsvarligt bundet og båret til en anden boks.

Da Tigans hove kort efter ramte døren med et hårdt knald, smilede frøken Mirjam sukkersødt, lagde armen om sin lillesøster og hviskede til hende som for at trøste.

Rham kunne ikke høre ordene, men udtrykket i frøken Annas ansigt gav ham lyst til at slå den ældre søster.

Den nat gik Anna ud for at skære roser. Hun var både søvning og uoplagt, men når det kom til bryllupstraditioner, var Inger ubøjelig. Så Anna måtte efterleve dem selv om det betød at hun højst ville få tre-fire timers søvn.

En af traditionerne sagde at bruden skulle bære et bånd af roser om venstre håndled.

Disse roser skulle være skåret og flettet af brudepigen i månens lys. Båndet symboliserede parrets kommende samliv, og netop af den grund blev de fleste par gift om sommeren da friske roser varslede mere lykke end tørrede.

Anna rundede det sidste hushjørne med kurven i hånden. Så standsede hun brat og stirrede åndeløs rundt i haven.

Hun havde leget i haven hele sin barndom. Klatret i de gamle frugtræer, badet i dammen og boltret sig på den store plæne. Hun mente at hun kendte haven ind og ud.

Men alt dette var foregået i dagslys.

Nu lå haven badet i høstmånens bløde lys, og alt var som forandret.

Duggen fik hvert eneste græsstrå og hver eneste blomst til at funkle og skinne som ædelstene.

Månen skinnede gennem træernes løvdækkede kroner og dannede sære mønstre på jorden. Mønstre af lys der hele tiden bevægede sig som var de levende. Over dammen og den bagvedliggende eng dampede mosekonebrygget og fik området til at ligne et eventyrland fuld af dansende elverpiger.

Anna satte kurven i det våde græs. Længe stod hun bare og nød nattens stilfærdige skønhed og den kølige luft der kærtegnede ansigtet.

Først da en ræv skreg et sted på markerne, vågnede hun fra sin drømmetilstand.

Det tog lang tid at skære roserne. Dels fordi hun skulle være forsigtig med ikke at blive filtret ind i de lange, tornede ranker, men især fordi hun hele tiden blev grebet af månelysets trolddom.

Til sidst mente hun dog at hun havde roser nok, så hun lagde kniven tilbage i kurven, gik hen til sit yndlingstræ og klatrede op i det med den ene arm stukket gennem kurvens hank.

Siddende overskrævs på en stor gren begyndte Anna omhyggeligt at skære tornene af den første rose. Da rosenbåndet ifølge traditionen var symbol på ægteskabet, skete det af og til at misundelige brudepiger lod som om de havde overset en enkelt torn. Denne kunne så stikke bruden og derved symbolisere lidt splid i hendes fremtidige liv.

Annas bevægelser blev langsommere da Mirjams stemme klingede hånligt i hendes hoved.

Anna, er det dig der har taget min hårbørste? Nej, det kan det ikke være, for du ligner en høstak.

Flyt dine bøger fra bordet! Du kan vel læse på dit kammer.

Se den kjole her! Den ville være pæn til dig hvis du altså havde barm.

Du tænker aldrig på andet end den vanskabte hest.

Annas hænder gik helt i stå og knyttedes så hårdt at knoerne blev hvide. I et glimt så hun søsteren som denne om eftermiddagen havde stået på staldgangen, med hovedet lidt på skrå og det sødeste smil der aldrig nåede øjnene.

Sig farvel til din vanskabte hest, Anna! Jeg er sikker på at far skylder den så snart bryllupsgæsterne er taget af sted. Og godt det samme. Du er alligevel for gammel til sådan noget pjat.

Anna blev revet ud af sine tanker da en hest vrinskede højt fra stalden.

Hurtigt smed hun kniv og rose i kurven og klatrede ned på jorden.

Hesten blev ved at vrinske, og da hun nåede gårdspladsen, var også hendes far og Sven på vej mod stalden.

De løb ind sammen, og det tog dem kun et øjeblik at se problemet.

En af Tigans nye naboer havde fået et forben over boksdøren og kunne ikke trække det tilbage.

Mens Einar og Sven hjalp den ophidsede hest, opdagede Anna hvad der havde skræmt den.

Tigan havde som altid sparket løs på skillevæggen, men denne gang havde den ramt et bræt så hårdt at det var svinget ind i naboboksen og havde strejft den anden hest.

En lille, men blødende flænge på hestens bagben viste hvor sømmet havde truffet.

„Nu kan det være nok,“ buldrede Einar da han og Sven efter

meget besvær havde fået hestens ben tilbage på gulvet. „Krake kan ikke arbejde de næste par dage med det ben, Mathilda er stadig ikke faldet til ro, og stalden er ved at styrte sammen. Føllet skal væk, Anna.“

Anna begyndte at ryste. Så stillede hun sig foran boksdøren og så bedende på sin far.

„Jeg ved godt han ikke er nem, far, men han kan ikke gøre for det. Han er tigan.“

Sven hævede brynene, men ordet havde en højst uventet virkning på Einar. „Sagde du tigan?“ spurgte han, pludselig uden vrede. „Hvem har fortalt dig det?“

Anna trak på skuldrene, men besluttede at det nok ikke ville skade Rham at fortælle det.

„Rham. Han sagde at enhjørninger ikke kan holde ud at være spærret inde, og derfor gør Tigan sådan. Men han kan jo heller ikke klare sig selv.“

„Kender du det ord, far?“ brød Sven ind.

Einar nikkede.

„Rham har nok ret. Jeg kendte engang en taterkvinde der var tigan. For taterne kan det have to betydninger. Når de taler om børn der er lidt vilde eller om deres nomadeliv, betyder det 'Guddommelig Frihed'. Den anden betydning er noget i stil med 'Frihed for enhver pris', og det er en slags vanvid. For nogle tatere er deres frihed så vigtig at de ikke engang kan gifte sig fordi det får dem til at føle sig fangne.“

Anna kunne høre på tonen i Einars stemme at dette minde af en eller anden grund havde formildet ham, og hun greb muligheden for at redde Tigans liv.

„Kan han ikke få bare én chance til?“ tiggede hun. „Vi kan

sætte ham i boksen helt nede i enden. Så har han ingen naboer og lidt bedre plads at være på. Bare lidt endnu? Måske venner han sig til det.“

Einar trommede med fingrene på kanten af boksen. Så nikkede han.

Anna var i stalden tidligt næste morgen for at se hvordan føllet opførte sig.

Som altid travede det rastløst rundt i boksen og standsede kun for at sparke voldsomt mod døren med forbenet eller mod væggene med bagbenene.

Da hun kravlede op på døren, vendte det hovedet mod hende et øjeblik, men fortsatte så sin evige traven.

Anna følte et stik i hjertet. Hun overvejede at gå ind i boksen, men turde ikke.

Tænk hvis Tigan igen blev tosset og sparkede eller bed hende. Den lille enhjørning var ikke længere så stærk som den første dag. Dens konstante bevægelse og stædige spisevægtring havde tæret på kræfterne. Men stadig lyste vildskaben ud af de forskelligfarvede øjne.

Noget andet lige så forfærdeligt der kunne ske, var at den stak af.

Ved flytningerne fra boks til boks var den blevet båret. Hvad hvis den bare brasede ud når hun åbnede?

Anna turde ikke prøve.

I stedet blev hun hængende på døren og iagttog føllet med en voksende smerte i brystet.

Mirjams bryllup og den efterfølgende middag blev holdt i haven hvor de store, gamle frugttræer gav naturlig skygge til de festklædte gæster.

Mirjam så både pragtfuld og lykkelig ud i sin store, hvide brudekjole. Sløret var dækket med myrter og sene markblomster, og om håndleddet bar hun det lille bånd af flettede roser.

Om natten da Anna var vendt tilbage til sit arbejde efter oplevelsen i stalden, havde hun omhyggeligt fjernet alle tornene. Nu hvor Tigan ikke længere var i overhængende fare for at blive skudt, havde hun fred nok i sjælen til at mindes Mirjam som søsteren var i gamle dage.

Mirjam havde taget båndet på med en lidt usikker mine, men da hun kunne dreje det hele vejen rundt uden at mærke det mindste prik, havde hun for første gang i måneder sendt sin lillesøster et kærligt smil og givet hende et varmt knus.

Anna sad nu blandt de mange bryllupsgæster og lyttede til taler fra Finn til Mirjam, fra hendes forældre til brudeparret, fra Finns forældre til brudeparret og fra alle naboerne til brudeparret. Hun kunne hurtigt nævne mindst ti andre steder hvor hun hellere ville være. Stalden var det første sted.

Gennem gæsternes snakken, klirren af glas og bestik, taler og klapsalver, kunne hun næsten hele tiden høre en ynkelig vrinsken fra det vindue der hørte til Tigans boks.

Flere gange var hun ved at rejse sig og løbe ind for at berolige den, men et strengt blik fra moren fik hende hver gang til at blive siddende.

Endelig klappede Annas far i hænderne og bekendtgjorde at

nu skulle der danses. Anna snuppede et par fade fra bordet og næsten løb ind i køkkenet med dem. Så tog hun et par gulerødder der var blevet tilovers, og sneg sig over gårdspladsen.

Ingen bemærkede hende. Pigerne havde travlt med at tage af bordet, og alle andre var ved festen i haven.

Anna skyndte sig gennem stalden og kravlede op på boksdøren.

Tigan havde endelig standset sin vandring. Den stod midt i boksen med ludende hoved og så endnu mere ynkelig ud end den havde gjort om morgenen. Tårerne sprang frem i Annas øjne.

„Tigan,“ kaldte hun stille. „Jeg har lækre gulerødder til dig.“

Hun rakte den ene frem mod føllet og viftede med den.

Føllet reagerede ikke, og nu kunne Anna ikke klare at se mere elendighed. Hun kravlede ned fra døren og hentede en grime og et tov i sadelrummet. Med begge dele over skulderen skød hun den store slå til side og åbnede døren ind til føllet på klem.

Tigan vippede med ørerne i hendes retning, men blev stående ubevægelig. Anna åbnede døren lidt mere. Lige nok til at hun kunne klemme sig igennem. Hurtigt trak hun den til bag sig. Føllet løftede langsomt hovedet og sendte hende et blik der mindede Anna om kokkepigen, Gamle Clara.

Det var netop sådan hun havde set ud da det gik op for hende at hun havde overlevet alle sine børn og sit eneste barnebarn. Hendes yngste søn og hans kone og barn var alle blevet dræbt da deres husmandssted en sen nat brød i brand. Et par dage efter ulykken var også Gamle Clara død. Annas mor havde sagt at hun døde af sorg.

Anna nærmede sig med gulerødderne rakt frem mod enhjørningen. Endelig var hun så tæt på at hun kunne række en hånd

ud og forsigtigt røre ved den hvide pels. Tigan dirrede svagt ved den lette berøring, men flyttede sig ikke. Hun trådte et skridt nærmere og strøg den blidt over halsen.

Hun følte en let sitren i håndfladen. Som om pelsen var en smule elektrisk. Hun kendte fornemmelsen fra gårdens katte der af og til gnistrede svagt når hun strøg dem over ryggen. Hun fortsatte med at stryge føllet over halsen indtil det holdt op med at sitre.

Så rørte hun med den anden hånd lige så forsigtigt ved den sølvskinnende man. Alle de føl som Anna havde kendt, havde haft pjuskede uldagtige maner og haler, men Tigans føltes glat og blød. Hun flettede fingrene ind i den og nød fornemmelsen. Sådan stod hun indtil stemmer fra gårdspladsen mindede hende om at hun havde sneget sig ind i stalden uden tilladelse.

Hun trådte endnu et skridt nærmere, strøg føllet over mulen og rakte guleroden helt hen til dets læber. Tigan tog stadig ikke imod den, men sendte hende endnu et blik fuld af sorg og savn. Hun kløede enhjørningen blidt mellem ørerne og på den lille, hårde knude i panden der en dag ville udvikle sig til det værdifulde horn. Så listede hun grimen over føllets hoved indtil den lå som en snare om dets hals.

„Kom så, Tigan!“ hviskede hun. „Jeg sætter dig fri.“

Hun åbnede boksdøren og trak i tovet. Tigan fulgte med. Først langsomt og tøvende, men da de nærmede sig døren ud til gården, løftede det sit lille hoved og gav sig til at trippe. Anna måtte sætte en albue i bringen og læne sig mod det, for at få føllet til at standse længe nok til at hun kunne undersøge om gårdspladsen var tom. Så snart hun var sikker på at alle var enten i haven eller i køkkenet, trak hun Tigan ud.

De små hove klaprede svagt mod de toppede brosten, men da føllet ikke var skoet, kunne det næppe høres særlig langt væk. Anna fik flere og flere problemer med at holde Tigan tilbage. Det var som om det voksede, efterhånden som den friske luft fyldte dets lunger og blæste støvet ud af pelsen.

Det lykkedes hende at bevare kontrollen længe nok til at hun kunne trække det ud af gården og rundt om laden. Nu lå de åbne stubmarker foran dem, og en fjerdingvej borte sås Sønderskov. Enhjørningen småstejlede vrinskende og fik sat en hov på hendes fod. Hun klynkede og kastede hele sin vægt mod bringen for at holde føllet ved jorden. Med den ene arm omklamrede hun dets nakke, og med den anden hånd lykkedes det hende at trække grimen af.

Så sprang hun væk da føllet satte af med alle fire ben og lavede en række bukkespring. Det sendte hende et blik der ikke længere var sørgmodigt, vrinskede skingert og satte i galop ud over stubmarken. Anna så efter det og fortrød. Nu var de jo lige ved at lære hinanden at kende.

„Tigan!“ råbte hun og begyndte at løbe ud på marken.

Til hendes overraskelse standsede føllet og vendte sig. Hun standsede selv så brat at hun var ved at falde forover. Tigan stod helt stille med løftet hoved og så på hende. Hun ville kalde den tilbage, lukke den inde i stalden og beholde den. Den skulle nok vænne sig til det efterhånden.

Så rystede hun på hovedet og slog ud med armene.

„Løb!“ hviskede hun. „Du er fri.“

Hun vendte ryggen til føllet og gik tilbage mod haven. Da hun nåede laden, opdagede hun Rham der stod og betragtede hende.